

Lucian IONICĂ
TEHNICIANUL ȘI TELEFONUL

Oare ce și mai putea spune, în după amiaza aceea de vară, când la toate neplăcerile din ultima vreme se mai adăugase și aerul uscat, de a dreptul irespirabil ? Va trebui să plouă. Se strânsese în jur atîta electricitate și atîta neliniște în sufletul său încît, simțea, pînă seara va trebui să se deslănțuie furtuna, îi era dor de primul răpăit al picăturilor căzînd cu zgomot înfundat în praful străzii, de vîntul ce forțează geamurile închise, de lumina orbitoare a fulgerelor, urmate de tunete rostogolitoare, la auzul cărora tresărea invariabil...

Avea o mulțime de treburi de făcut, lucruri mărunte prin casă, prin curte și cu toate acestea nu se apuca de nimic. Stătea pe canapea, cu picioarele întinse și gîn durile îi fugeau în altă parte decît ar fi dorit. De citit nu putea, nu ar fi avut răbdarea necesară, literele și rîndurile i ar fi jucat în față, amestecîndu se. Nu se putea concentra nici măcar pentru a urmări pagina externă a ziarului, parcursă altă dată cu plăcerea secretă a celui căruia i se confirmă părerile ; acum toate știrile i se păreau stupide și anoste, avea impresia că le mai citise de nenumărate ori, poate luase totuși ziarul de ieri sau de alaltăieri?, toate stăteau amestecate într un colț, pe o etajeră, dar nu și duse gîndul pînă la capăt și nu căută să afle dacă greșise sau nu.

Ar fi vrut să și învingă nelămurita teamă, dar nu știa cum, imaginația nu i mai ajuta de data aceasta. Dorea ca timpul să treacă mai repede și totul să se fi terminat dar, la fel de mult, dorea ca momentul acela să întîrzie nedefinit. În cele din urmă se hotărî să șteargă cărțile de praf.

Acum, când nu mai putea face nimic și tehnicianul chemat avea să sosească în curînd, îl cuprinsese îndoiala. I se spuse că este un om serios, priceput, cu multă experiență și dragoste de meserie ; calitatea lucrărilor sale era recunoscută, iar în decursul anilor își formase o frumoasă clientelă particulară. Căutat fiind, își putea permite să lucreze scump. Dar aceasta nu era, totuși, o garanție. Nu trebuia să se fi grăbit, putea să mai aștepte, să se intereseze și în altă parte. Ar fi găsit și alți specialiști capabili să i demonteze telefonul său special. Ar fi avut cel puțin de unde alege, îi părea rău că ascultase de primul sfat, mai ales că telefonul îl costase o grămadă de bani. Nu și imaginase că va fi nevoit să renunțe vreodată la ei. Se mîndrise cu acest aparat puțin obișnuit, care putea să sune în mai multe locuri, la alegere. Dacă doreai, putea să sune într o scrumieră și ai fi auzit un clinchet metalic sau cristalin, în funcție de materialul din care era confecționată, sau într o carte, făcînd să se perceapă un răsfoit zgomotos, alarmant, sau într un tablou ori o fotografie, născînd sunete potrivite cu subiectele lor. Mai complicat era cazul tablourilor nonfigurative, unde se realiza o sofisticată corespondență între frecvența vibrațiilor sonore și lungimea de undă a culorilor ce compuneau imaginea. Cele mai sensibile tipuri de telefoane, și cele mai scumpe totodată, modelau tonalitatea sunetului de apel și în funcție de compoziția spectrală a luminii ce cădea pe tablou : într un fel suna telefonul în lumina limpede a dimineților senine și în alt fel, mai puțin plăcut, ia lumina artificială a becurilor, să zicem la cea strecurată din stradă, noaptea, prin perdele. Asemenea obiecte bifuncționale se găseau răspîndite în întreaga casă. Intra în funcțiune doar acela de care te aflai cel mai aproape. Soneria neplăcută a telefonului obișnuit se transformase într un joc frumos în care obiectele apăreau însuflețite. În schimbul unei taxe suplimentare minime și ar fi putut monta acest sistem și în mașină. Dar acum, când avea încurcături financiare, nici nu mai putea fi vorba de o extindere, dimpotrivă, trebuia să se restrîngă și, prin urmare, să renunțe la ceea ce nu era strict necesar. Nu si mai putea îngădui luxul unei asemenea instalații.

Tehnicianul sosi punctual. Prezintă o originală carte de vizită, ce ținea loc și de legitimație de serviciu : o plăcuță subțire de oțel, extrem de elastică, pe a cărei suprafață fuseseră gravate literele numelui său și ale instituției în care lucra.

La prima lor discuție, desfășurată la telefon, deși bătrînul îi spusese : ...Dragă domnule, eu sînt pensionar, așa că poți veni oricînd, și dimineața, oricît de devreme, nu am somn lung, sînt acasă toată ziua,” tehnicianul fixase o oră incomodă, patru și jumătate după amiaza, argumentînd că pentru ceea ce avea de făcut această oră era cea mai potrivită. Fiecare meserie cu micile ei secrete.

Pătrunse în holul apartamentului, loc cufundat în penumbră, iluminat doar de geamul mic, pătrat, cu sticlă decorativă, al ușii de la bucătărie. Din primul moment gazda își putu da seama că în fața sa se află un om cu totul deosebit, și nu era vorba numai de costumul gri-fer, foarte modern și elegant, probînd un bun gust desăvîrșit, cum rar întâlnești chiar la persoane aflate mult mai sus pe scara ierarhiei sociale. Mișcările sale, măsurate, delicate, întreaga sa ținută, dar mai ales expresia feței, severă și plăcută în același timp, trădau prezența binefăcătoare a unui unchi, sau doar a vreunei rude mai îndepărtate, diplomat de carieră, atașat cultural la o ambasadă, într-o capitală nu prea mare, nu prea însemnată, unde, din cînd în cînd, în timpul partidelor de vînătoare și pescuit, sau la recepții, se aranjau discret chestiuni importante ce nu ar fi trecut neobservate în cine știe ce metropolă ; s ar putea să l fi văzut de cîteva ori, la mari intervale, iar o dată, prin cine știe ce împrejurare memorabil an al copilăriei sau al adolescenței va fi fost la el, în acel oraș străin, pentru două săptămîni, în vacanța mare.

Asemeni holului de la intrare, întreaga casă era cufundată într-o penumbră binefăcătoare. La geamuri fusese pusă hîrtie albastră, acum decolorată de soarele puternic al mijlocului de vară. „Ce vechi obicei,” își spuse tehnicianul aproape îl uitase, doar în copilărie gospodinele își mai apărau geamurile în felul acesta. „Ca să nu se coacă perdelele”, îi răsună în minte vocea surorii sale mai mari care îi explicase rostul hîrtiei lipite cu pap, odată cînd îl oprise de la joacă și l pusese să o ajute. N aveau multe ferestre, dar erau mari și toate îndreptate către răsărit. Pentru a ajunge sus le ar fi trebuit o scară, cum nu aveau de la cine să împrumute, în locul ei foloseau un scaun pus pe o masă.

Gazda ținuse să l conducă pe tehnician prin toate încăperile, treceau dintr-una în alta prin uși mari, a căror sticlă zornăia ușor cînd erau închise sau deschise. Aerul stătut se umpluse de mirosul mobilelor vechi, greoaie, cu luciul dispărut, noapte de noapte mîncate probabil de carii asidue. Fotoliile, atît de mari încît puteai crede că fuseseră făcute pentru niște uriași și că ajunseseră acolo din greșeală, nu erau din piele, ci erau acoperite cu o stofă roasă, în care numeroase generații de molii își găsiseră adăpostul. Fu invitat să se așeze într-unul din ele.

Serviți o cafea ?

Vă mulțumesc, nu trebuie să vă deranjați.

Nu este nici un deranj, îmi face plăcere, și dispăru în bucătărie însoțit de scîrțîitul monoton al parchetului.

În spatele și în dreapta tehnicianului se aflau două biblioteci provenind din vechi garnituri diferite. Ceilalți pereți erau acoperiți de tablouri ale căror rame greoaie, aurite, atrăgeau atenția mai mult asupra lor decît asupra operei. Cîteva fotografii, lipite pe cartoane ce se curbaseră ușor în timp, surprinseră aproape numai peisaje montane ; doar un singur portret, un copil cu ochii mari, privind candid. Amestecul de tablouri și fotografii era nepotrivit, trădînd ezitarea gazdei, nu se putuse hotărî la care dintre ele să renunțe.

Se ridică din fotoliu și se apropie de rafturile încărcate de cărți. Numai legatul trebuie să fi costat o avere. Deschise geamul de cristal al bibliotecii și scoase la în tîmplare un volum, era în germană, Goethe. Un clasic, nici nu se așteptase la altceva.

Gazda se întoarse aducînd pe o tavă două cești abu rinde și două pahare cu apă.

Aveți o bibliotecă minunată, vă admir.

Pentru o viață de om este puțin, sau totuși mult. nu mi dau seama, cuvintele sînt atît de relative... Aș dori să vă mai arăt ceva, ultima mea pasiune. Spun ultima, dar ea datează de cîteva ani buni. Găsise acest pretext pentru a cîștiga timp și era mulțumit. Știa că finalul va fi același, dar nu se putuse abține să nu l amîne puțin. Dintr-un sertar scoase un teanc de

fotografii și le așează pe măsută alături de ceștile de cafea. Strălucitoare, cu albul, griurile și negrul lor, dădeau o impresie de prospețime nebănuită în acel interior. Păreau o marfă de contrabandă.

Înseamnă că avem o pasiune comună, deși eu lucrez numai pe diapozitiv color, e mai comod, spuse tehnicianul cu bucuria omului care a întâlnit o veche și apropiată cunoștință, întoarsă dintr-o lungă călătorie.

Diapozitivele sînt foarte frumoase, fără îndoială. dar, dacă nu vă supărați, pentru gustul meu ele îmi par prea spectaculoase. De obicei, o fotografie o vezi singur, pe cînd diapozitivele, de cele mai multe ori, sînt vizionate în grup. Sesizați diferența ?

Mie îmi place să privesc orice fel de imagine, fotografie sau diapozitiv, alb negru sau color, nu am preferințe.

Sînt de acord să ne gîndim la spectator, dar primul spectator este chiar fotograful și acestuia diapozitivul îi răpește posibilitatea muncii creatoare din laborator. Dumneavoastră vă developați singur ?

Da.

Iertați mă, poate fac niște afirmații care ar putea să vă supere, nu mi-o luați în nume de rău. Pentru dumneavoastră creația se oprește în momentul apăsării pe buton, mai departe este doar grija pentru respectarea unui proces tehnologic invariabil. Sensibilitatea dumneavoastră nu se poate manifesta dincolo de momentul fotografierii. Cu totul altfel stau lucrurile în cazul meu. Atunci cînd rămîn singur, la lumina slabă a lămpii de laborator, negrăbit de nimic și de nimeni, pot să gîndesc mai deplin decît în momentul agitat al fotografierii, cînd atenția îmi este atrasă neconștient de tot ceea ce se întîmplă în jurul meu pentru a nu pierde vreun eveniment unic, irepetabil. Aici simt imaginea, o re trăiesc, de data aceasta altfel, mai intens. Laboratorul nu este numai partea tehnică, el reprezintă momentul de meditație ce mi oferă bucurii nebănuite dar și descoperiri neplăcute. Să vă arăt această imagine, și i-întinse o fotografie mai mică, de mărimea unei cărți poștale. Un om. nu știm ce vîrstă are, fiind privit de departe, se plimbă cu mîinile la spate : vegetația îl înconjoară acoperind panglica aleii. Nimic nu ar putea exprima mai bine pacea lui interioară decît iluzia pe care o avem ca omul a scăpat de forța gravitației și acum plutește liber printre coroanele copacilor. Vi se pare cumva a fi un înger ?

Nu, deloc.

Mă bucur, mă temeam puțin că s-ar putea înțelege așa ceva. Nu am folosit nici un trucaj, este doar o iluzie optică datorată unghiului de fotografiere și teleobiectivului folosit. Această imagine, neregizată, este una dintre cele mai bune realizate de mine, sau, ca să nu mai exact, ar fi putut fi una dintre cele mai bune. În laborator am descoperit de ce nu era. Datorită grabei cu care am fotografiat, imaginea este ușor mișcată. Lucrul acesta nu se observă decît la o mărire mai puternică, este un defect ascuns.

Din teancul de fotografii extrase una mai mare, reprezentînd aceeași imagine.

Observați, toate frunzele apar dublate. Constatarea aceasta a reprezentat o înfrîngere. V-am povestit întîmplarea din dorința de a vă face să înțelegeți mai bine ce înseamnă pentru mine să rămîn nopti de a rîndul în laborator. Negative despre care credeai că sînt extraordinare se dovedesc a fi imagini obișnuite ce nu spun nimic, iar altele, făcute aproape la întîmplare, ies minunate. Într-un fel, ești pus față în față cu tine însuși și trebuie să te judeci, altă scăpare n-ai.

Și la diapozitive există un asemenea moment al adevărului înainte de prima proiecție : atunci cînd ai în mînă filmul încă ud și l-îndrepti nerăbdător către lumină pentru a vedea cum și ce a ieșit. Este ca la o loterie, afli numerele cîștigătoare. Aveți dreptate să susțineți că din momentul apăsării declanșatorului nimic nu se mai poate schimba...

Gazda sa lua cîte o fotografie, o privea un timp străduindu-se să și amintească sau să se convingă de ceva. apoi i-o arăta și lui întrebîndu-l dacă i place sau dacă i spune ceva. Fără să aștepte răspunsul începea să vorbească repezit atrăgîndu-i atenția asupra unor detalii

nebănuite ale subiectului și locului fotografiat, ale luminii din momentul respectiv, sau îi povestea, furat de amintiri, vreo întâmplare în care el și pasiunea sa jucau rolul principal. Avea o memorie foarte bună, dacă nu fabula. La sfârșit își lăsa plăcerea de a dezvălui, ca pe un mister ce trebuie cunoscut doar de inițiați, motivul pentru care făcuse fotografia ; îl conducea aproape școlărește în descoperirea înțelesului acelor imagini. Despre cele obținute; întâmplător, mărturisea cu uimire și încântare că de fiecare dată când le privește are impresia că sînt cu totul altele, ca și cum, între timp, un spirit poznaș a încurcat puțin lucrurile, muțind, de exemplu, o cabană chiar pe buza unei prăpăstii, să te sperii, nu altceva, iar în locul ei punînd un castel de nisip dintr o altă fotografie, amintire dintr un concediu la mare.

Oricît s ar fi străduit, tehnicianul de la telefoane nu reușea să observe nimic extraordinar, totul era absolut obișnuit și din cauza aceasta nu putea să participe la exaltarea bătrînului. Pentru un alt ascultător, lunga mărturisire ar fi devenit plictisitoare, de nesuportat, dar tehnicianul se bucura că i se oferise acest prilej neașteptat de a l cunoaște mai bine. Când bătrînul dădea semne că și a epuizat resursele și monologul dezvăluitor de sine era amenințat să se sfîrșească, îl ajuta punîndu i cîte o întrebare și astfel lumina un nou ungher necercetat.

Teancul de fotografii se termină ; tehnicianul știa acum suficiente lucruri despre clientul său ; putea începe operațiunea pentru care venise. Niciodată pînă atunci nu i se întîmplase ca acest moment delicat, dar de neocolit, să se rezolve atît de ușor, aproape de la sine. Pentru mai multă siguranță cerceta chestionarul referitor la biografia și personalitatea posesorilor de telefoane. Nu mai era nici o îndoială, aflase tot ceea ce era important, cu excepția cîtorva amănunte. Se hotărî să riște și renunță la ele ; dorea să evite întrebările indiscrete ce ar fi lăsat loc neînțelegerilor sau chiar suspiciunii. Trebuia să se folosească de atmosfera favorabilă creată ; orice lipsă de tact, o cit de mică imprudență l ar fi obligat la penibile eforturi suplimentare, poate chiar să o ia de la început, într o altă zi. Și mai mult decît orice se temea de un eșec. O nereușită, mai ales în meseria lui, nu reprezenta numai faptul în sine, ci și amenințarea de a fi începutul unui șir de asemenea neplăceri.

În după amiaza aceea, distinsul tehnician urma să scoată sunetul din obiecte bineînțeles, fără a le deteriora operație complexă și dificilă ce nu reușește întotdeauna. Uneori se mai întîmplă să rămînă un brum continuu sau intermitent ori niște pocnete ce se produc accidental, din timp în timp, indiferent dacă sună sau nu telefonul, dacă se apropie cineva de el ori nu. Au fost cazuri cînd, după extragere, obiectele au prins a vibra ușor, făcînd să scînteieze luminile reflectate pe suprafața lor. Se povestește că, odată, și ar fi pierdut chiar și culoarea, rămînînd de un alb gri incert, în asemenea situații proprietarii le aruncă la gunoi sau le donează societăților de binefacere. Părînd sigur de sine, tehnicianul se apropie de măsuta pe care erau așezate telefonul și o grămadă de reviste în neorînduială. Cercetă plăcuța cu numărul de serie și tipul aparatului. Scoase din geanta diplomat o carte groasă, uzată, probabil un catalog și îl răsfoi pînă găsi pagina căutată. Citi atent, doar pentru a se convinge că ceea ce știa era exact, apoi, cu cartea rămasă deschisă pe genunchi ca un imens ceaslov semn de neglijență sau poză, închise ochii și și propti fruntea de vîrfurile degetelor împreunate, deranjînd liniile viitoarelor riduri ; rămase nemișcat. Gazda încremenise și ea, în picioare. ie mîndu se să nu l tulbure.

„Mai întîi, își spuse tehnicianul, mă voi goli de balastul acumulat în cursul zilei, apoi mă voi concentra asupra acestui aparat, trebuie să fîu mai puternic decît el. El trebuie să se supună voinței mele. Trebuie !” Repetă aceste cuvinte de cîteva ori, rar, din ce în ce mai hotărît, ca o poruncă, pînă cînd simți ușurarea așteptată, asemănătoare celei dată de un oftat adînc. Fragmente de conversație lejeră, insignifiantă, purtată ici și colo, din rațiuni protocolare, replici externe, dar și interne, neauzite de alții necesare pentru a străbate măcar și o parte a orașului atunci cînd te folosești de scări, trotuar rulant, autobuz ori taxi. vreo senzație întipărită mai puternic, ruptă din context și deci de neînțeles, o mînă umedă și moale, ca un burete, ca o bucată de gelatină, un miros, un zîmbet inexplicabil, ce te poate urmări chiar și

mai multe zile, imaginea frivolă a unei tinere femei, o tuse icnită venită pe neașteptate într-un moment nepotrivit, asemeni unui strănut răsunător în timpul unei ceremonii funerare... toate, toate se estompară și în cele din urmă dispărură ; trecuse de acest prim strat, să i zicem, de neînsemnate cioburi cotidiene. Va urma marea încercare de a ajunge la sine însuși și de a se lua în stăpânire. Căpătă o înțelegere nouă. Plăpîndă ființă, își spunea văzîndu se ca pe un străin și se lăsă cuprins de simpatie pentru zbaterea și încrîncenarea sa atît de puțin importante. Ce conta pe lîngă întregul vuiet neritmat al tuturor lucrurilor, ființelor și ideilor ce l înconjurau ! Avea nevoie de obscurele sale energii vitale, ce stăteau ascunse, nici el nu știa bine unde. Despre felul în care le conducea n ar fi putut spune mare lucru. Pur și simplu nu știa. (Puteți să explicați cum faceți de reușiți să mergeți cu bicicleta, cum anume găsiți echilibrul ? încercați să redați în cuvinte, replicase el odată pentru a scăpa de obligația unui răspuns precis). Dacă va reuși, va putea să intre în legătură empatică, subtilă și discretă, necesară, cu telefonul, un model nici prea nou, nici prea vechi, achiziționat foarte avantajos, de ocazie, după cum i se spusese, va putea să se introducă pe rînd în obiectele sonorizate și să desfacă toate legăturile ce țineau sunetele acolo. Reușise de atîtea ori, va reuși și de data aceasta ?